

TYRESÖ KOMMUN
Revisorerna

2007-03-22

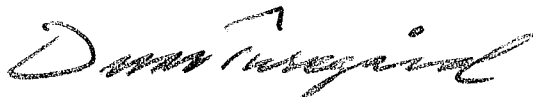
Kommunstyrelsen
Samtliga nämnder

Granskning av intern kontroll

Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Tyresö kommun genomfört en granskning av den interna kontrollen. Granskningen syftar till att bedöma i vilken mån kommunen har en gemensam struktur och ett ändamålsenligt arbetssätt för Kommunstyrelsens och nämndernas arbete kring system för intern kontroll. En översiktlig bedömning har även skett av styrkor och svagheter i nämndernas tillämpning av nuvarande regelverk samt redovisat resultat i genomförd uppföljning av den interna kontrollen. Resultatet av granskningen framgår av bifogad rapport.

Rapporten överlämnas för kännedom. Revisorerna avser fortsätta att följa nämndernas arbete med intern kontroll i den årliga revisionen.

För Tyresö kommuns revisorer

Orvar Turegård
Ordförande

För kännedom
Kommunfullmäktiges ordförande

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport*

Intern kontroll

Tyresö kommun

Januari 2007

Anders Hägg

Peter Sundström

*connectedthinking

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Inledning	5
2.1	Bakgrund	5
2.2	Revisionsfråga, metod och avgränsning	6
3	Kontrollmiljön i Tyresö kommun	7
3.1	Tidigare bedömningar från revisionen med avseende på kontrollmiljön	7
3.2	Redovisningsföreskrifter för Tyresö kommun	7
3.2.1	Anvisningar för internkontroll	8
3.2.2	Kommentarer	9
3.3	Attestreglemente	9
3.3.1	Kommentarer	9
3.4	Reglemente för Tyresö kommuns penninghantering	10
3.4.1	Kommentarer	10
3.5	Riktlinjer för representation, värdskap, resor m m	10
3.5.1	Kommentarer	10
3.6	Ekonomihandbok	10
3.6.1	Kommentarer	11
3.7	Risکانالیزer	12
4	Kommunstyrelsens och nämndernas arbete med intern kontrollplaner	12
4.1	Kommunstyrelsen	12
4.1.1	Antagna intern kontrollplaner och redovisat resultat	12
4.2	Socialnämnden	13
4.2.1	Antagna intern kontrollplaner och redovisat resultat	13
4.3	Barn- och utbildningsnämnden	14
4.3.1	Antagna intern kontrollplaner och redovisat resultat	14
4.4	Kultur- och fritidsnämnden	15
4.4.1	Antagna intern kontrollplaner	15
4.5	Nämnden för arbetsmarknad och vuxnas lärande	16
4.6	Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	16
4.7	Kommentarer	16
4.8	Sammanfattande bedömning	17

1 Sammanfattning och bedömning

De förtroendevalda revisorerna i Tyresö kommun har gett Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers i uppdrag att inom ramen för revisionsplanen för 2006 granska och bedöma i vilken mån kommunen har en gemensam struktur och ett ändamålsenligt arbets sätt för Kommunstyrelsens och nämndernas arbete kring system för intern kontroll. En översiktlig bedömning har även skett av styrkor och svagheter i nämndernas tillämpning av nuvarande regelverk samt redovisat resultat i genomförd uppföljning av den interna kontrollen.

Kommunallagen reglerar nämndernas ansvar för den interna kontrollen. Kommunstyrelsen har i förhållande till nämnderna ett utökat ansvar genom den sk uppsiktsplikten.

”Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt” (KL 6 kap, 7 §).

Kommunen har successivt flyttat fram positionerna de senaste åren med avseende på den övergripande kontrollmiljön. Anvisningar för intern kontroll har upprättats, attestreglementet har reviderats och förtydliganden har skett av reglemente och anvisningar avseende arvoden och ersättningar till förtroendevalda.

Vår sammanfattande bedömning är att Kommunstyrelsen och nämnderna inte fullt ut lever upp till den nivå på internkontrollarbetet som de av Kommunfullmäktige fastställt redovisningsföreskrifterna och ekonomikontorets anvisningar ställer krav på.

Enligt vår bedömning ligger det inom Kommunstyrelsens uppsiktsplikt att löpande följa nämndernas arbete med intern kontroll. Det är även rimligt att Kommunstyrelsen årligen förslagsvis i samband med årsredovisningen redovisar sin syn på det samlade kontrollsystemet i kommunen.

Med utgångspunkt i genomförd granskning är våra rekommendationer att:

- Kommunstyrelsen och nämnderna varje år genomför väsentlighets- och riskanalyser till grund för arbetet med intern kontroll. Det är väsentligt för kvaliteten på intern kontrollarbetet att de internkontrollplaner som antas av nämnderna grundas på riskanalyser som i hög grad är specifika för den enskilda nämnden och beaktar dess särskilda förutsättningar. En utveckling bör även ske för den del av internkontrollen som syftar till en god verksamhetsstyrning (ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet).

- Kommunstyrelsen säkerställer att en uppföljning sker årligen kring statusen på den samlade interna kontrollen i kommunen och därigenom säkerställer en bättre efterlevnad av redovisningsföreskrifter och anvisningar.
- En översyn av kommunens reglemente för penninghantering sker.
- En ekonomihandbok bör utarbetas och göras tillgänglig via intranätet.

I övrigt hänvisar vi till de iakttagelser som redovisas i rapporten.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Kommunallagen reglerar nämndernas ansvar för den interna kontrollen. Styrelsen har i förhållande till nämnderna ett utökat ansvar genom den s k uppsiktsplikten.

”Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt” (KL 6 kap, 7 §).

Syftet med det interna kontrollarbetet är att säkerställa att de av kommunfullmäktige fastställda målen uppfylls. En väl fungerande intern kontroll fungerar också som ett skydd för såväl förtroendevalda som anställda mot oberättigade misstankar. Vidare syftar det interna kontrollarbetet till att skapa ändamålsenliga och dokumenterade system och rutiner, att säkra en rättvisande och tillförlitlig redovisning, att säkerställa att lagar och policyer med mera följs, att kommunens tillgångar skyddas och att allvarliga fel kan upptäckas och elimineras.

Intern kontroll är ett verktyg med väsentlig betydelse för såväl den politiska ledningen som förvaltningen. Kontrollsystemen bidrar till att säkra att beslut vilar på korrekta underlag. De bidrar också till skyddet mot förlust eller förstörelse av kommunens tillgångar. Därigenom kan konstateras att intern kontroll både säkrar en effektiv förvaltning och minimerar risken för allvarliga fel.

Av kommunallagens 9 kap 9 § framgår att: *” Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.”* Det är viktigt att revisorerna har ett arbetssätt som omfattar en helhetssyn på intern styrning och kontroll och som kan svara upp mot kravet på att granska all verksamhet årligen. Vi har därför genomfört granskningen av den interna styrningen och kontrollen sker med utgångspunkt i den s.k. COSO-modellen. COSO definierar intern styrning och kontroll som en process där ledningen och övrig personal samverkar för att nå de uppsatta målen med avseende på:

- Verksamhetsstyrning, d.v.s. kontrollen att organisationen når sina verksamhetsmässiga mål.

- Finansiell rapportering, d.v.s. att en adekvat och tillförlitlig information ges om kommunens ekonomiska situation och utveckling
- Efterlevnad av lagar och förordningar, d.v.s. en kontroll av att styrelse och nämnder följer gällande lagar och förordningar.

Modellen definierar i övrigt fem väsentliga begrepp som är avgörande för en god intern kontroll:

- *Kontrollmiljö* anger förutsättningarna för risk och kontroll inom kommunen och dess företag och hur man organiserat sin kontrollmiljö. Den påverkas av faktorer som integritet, etiska värderingar, kompetens, ledarstil och utbildning, d.v.s. organisationskulturen.
- *Risikanalys* ger svaret på hur man skall uppnå sina mål utan att riskerna når en oacceptabel nivå.
- *Kontrollaktiviteter* är de uttryckliga metoder eller procedurer som används för att hantera kontrollen inom organisationen.
- *Information & kommunikation* omfattar identifiering och förmedling av relevant verksamhets- och finansiell information i rätt tid.
- *Övervakning* är nyckeln till att undvika överraskningar. Den snabba förändringstakten i omvärlden kräver kontinuerlig omvärdering av alla system, i synnerhet system för intern styrning och kontroll.

2.2 Revisionsfråga, metod och avgränsning

Granskningen ska bedöma i vilken mån kommunen har en gemensam struktur och ett ändamålsenligt arbetssätt för intern kontroll.

Granskningen syftar även till att bedöma i vilken utsträckning kommunens riktlinjer för intern kontroll efterlevs samt hur Kommunstyrelsen följer upp efterlevnaden av dessa.

Granskningen har skett genom intervjuer med centrala befattningshavare såsom ekonomichef, budgetchef, redovisningschef, förvaltningsledning inom barn- och utbildning och socialförvaltning samt genomgång av styrdokument, nämndsprotokoll, tjänsteskrivelser, internkontrollplaner samt underliggande dokument.

3 Kontrollmiljön i Tyresö kommun

Nedan redovisas en kort bakgrund avseende revisionens tidigare bedömning av den interna kontrollen samt innehåll och status kring ett antal väsentliga styrdokument med avseende på Kommunstyrelsens och nämndernas arbete med intern kontroll.

3.1 Tidigare bedömningar från revisionen med avseende på kontrollmiljön

Revisionen har årligen genomfört granskningar av Kommunstyrelsens och nämndernas interna kontroll bl a kopplat till tillförlitlighet i redovisning, system och rutiner. Vid de granskningar som genomförts under de senaste åren har synpunkter med bäring på den övergripande kontrollmiljön förts fram. Revisorerna påtalade bl a vid granskning av den interna kontrollen 2004 behovet av att genomföra en översyn och revidering av kommunens attest- och utanordningsreglemente samt tillämpningsanvisningar. I det sammanhanget påtalade revisorerna även behovet av att uppdatera kommunens ekonomihandbok. Vid granskning av lönehantering m m noterade revisionen brister i tillämpning av reglementet rörande arvoden till förtroendevalda. Revisorerna rekommenderade kommunen att förtydliga reglemente och anvisningar samt utveckla rutinerna för att säkerställa en korrekt och enhetlig tillämpning inom Kommunstyrelsen och nämnder samt för enskilda förtroendevalda.

Revisorerna har även längre tillbaka i tiden påtalat behovet av att utfärda anvisningar samt plan för uppföljning av den interna kontrollen utifrån fullmäktiges övergripande riktlinjer.

Ett annat område där revisorerna påtalat vikten av en stärkt intern kontroll är kommunens redovisning, kontroll och skydd av inventarier.

3.2 Redovisningsföreskrifter för Tyresö kommun

Kommunfullmäktige i Tyresö kommun har fastställt redovisningsföreskrifter¹.

Redovisningsföreskrifterna ersatte kommunens tidigare redovisningsreglemente och antogs i samband med att den kommunala redovisningslagen trädde i kraft 1 januari 1998.

Redovisningsföreskrifterna fastställer bl a regler för intern kontroll och tider för delårsrapport. Beträffande intern kontroll framgår bl a följande:

¹ Fastställt av Kommunfullmäktige den 5 februari 1998, § 8.

- ”En god internkontroll ska ses som ett ledningsverktyg med stor betydelse för både den politiska ledningen och förvaltningarna.
Syftet med den interna kontrollen är att säkra ett behörigt utnyttjande av tillgängliga ekonomiska medel enligt fattade beslut”.
- ”Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en god internkontroll”.

Av föreskrifterna regleras även vilket ansvar som åvilar nämnderna, förvaltningschefen respektive verksamhetsansvariga. Organisationen har skyldighet att följa antagna regler och anvisningar om internkontroll. Till dessa regler anges Attest- och utanordningsreglemente, Reglemente för Tyresö kommuns penninghantering, Tecknande av kommunens firma, Mobiltelefonpolicy samt riktlinjer för representation, värdskap och resor höra.

3.2.1 Anvisningar för internkontroll

Av redovisningsföreskrifterna framgår att det åligger ekonomikontoret att i detalj utforma anvisningar för god internkontroll.

Ekonomikontoret har utfärdat anvisningar för intern kontroll i Tyresö kommun. Anvisningarna gäller fr o m verksamhetsår 2003. Enligt anvisningarna framstår det mot bakgrund av kommunens väl etablerade och tämligen heltäckande processer för verksamhetsstyrning och finansiell rapportering som mest ändamålsenligt att ge internkontrollbegreppet en mer avgränsande innebörd.

Internkontrollens viktigaste syfte är enligt anvisningarna att säkerställa att rutiner, anvisningar och dokumentation som gäller medelsförvaltning, bokföring och ekonomiska förhållanden i övrigt är utformade så att

- Kommunens ekonomiska resurser inom ramen för gällande lagstiftning och interna regelverk disponeras i enlighet med behörigt fattade beslut och enbart för i dessa angivna ändamål och
- Redovisningen blir riktig och fullständig.

Anvisningarna är utformade utifrån detta syfte. Arbetet med intern kontroll skall omfatta såväl förebyggande aktiviteter (kontrollmiljö), väsentlighets- och riskbedömning samt årlig kontrollaktivitet. Inom varje nämnds ansvarsområde ska en årlig granskning göras av hur internkontrollen fungerar. Det ankommer på nämnden att fastställa en internkontrollplan. I bilaga till föreskrifterna ges exempel på områden som sett över ett antal år bör omfattas av granskningen. Nämnden skall till Kommunstyrelsen årligen (i

samband med årsredovisningen) redovisa vilka kontrollaktiviteter som genomförts och väsentliga brister.

3.2.2 Kommentarer

Kommunfullmäktige i Tyresö har i redovisningsföreskrifterna valt att göra en relativt snäv definition av begreppet intern kontroll. Ekonomikontorets anvisningar är upprättade med utgångspunkt i redovisningsföreskrifterna. Kommunstyrelsens och nämndernas ansvar för den interna kontrollen i ett vidare perspektiv, dvs även i perspektiven god verksamhetsstyrning samt efterlevnad av lagar, regler och föreskrifter är tillräcklig skall enligt ekonomikontorets anvisningar säkerställas genom kommunens system för kvalitetsstyrning, planering och uppföljning etc. I denna granskning har dessa system endast berörts marginellt. Revisorerna granskar dock dessa delar årligen bl a genom löpande nämndsträffar, granskning av delårsrapport och årsredovisning samt nämndernas ansvarsutövande.

3.3 Attestreglemente

Kommunfullmäktige har antagit ett attestreglemente för Tyresö kommun².

Reglementet omfattar följande delar; målsättning, definitioner, ansvar, kontroller samt kontrollernas utformning. För hantering av fakturor i detalj hänvisas till ekonomikontorets tillämpningsanvisningar eller rutinbeskrivningar.

3.3.1 Kommentarer

Som nämns ovan har revisorerna tidigare påtalat behovet av att uppdatera attestreglementet vilket även skett under slutet av år 2004. I samband med revideringen av attestreglementet framfördes i ärendet att tidigare reglemente till vissa delar var otidsenligt och att anpassning nu skett till den elektroniska fakturahantering som numera tillämpas för merparten av kommunens fakturor.

Några direkta tillämpningsanvisningar har vi inte tagit del av vid granskningen. En systemdokumentation för fakturasystemet "Economa inköp och faktura (FtB)" finns. Vi bedömer utifrån en översiktlig granskning att attestreglementet utgör en tillfredsställande grund för att upprätta en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörsfakturor och andra ersättningar. Till vissa delar är reglementet dock översiktligt och det finns enligt vår mening behov av kompletterande tillämpningsanvisningar i vissa delar.

² Fastställt av Kommunfullmäktige den 9 december 2004, § 87.

3.4 Reglemente för Tyresö kommuns penninghantering

Kommunfullmäktige har fastställt reglemente för penninghanteringen³.

3.4.1 Kommentarer

Inom ramen för granskningen har ingen djupare granskning av reglementet skett. Vi kan konstatera att reglementet inte har reviderats sedan 1995. För att möta de förändringar som sker i omvärlden bör en finanspolicy regelbundet ses över. Det saknas i nuvarande reglemente särskilda föreskrifter för förvaltning av medel avsatta för pensionsförpliktelser. Kommunen har för närvarande inga särskilda finansiella placeringar för pensioner utan avsatta medel är återlånade i verksamheten. Vid en översyn av kommunens riktlinjer bör dock kommunallagens krav i detta avseende beaktas.

Policyn innehåller väsentliga avsnitt såsom upplåning och placering. Målsättningarna i reglementet är dock relativt allmänna och svåra att följa upp. Vi bedömer även att reglementet med fördel kan utvecklas med avseende på ansvarsfördelning samt rapportering och uppföljning.

3.5 Riktlinjer för representation, värdskap, resor m m

Kommunstyrelsen har antagit riktlinjer för representation, värdskap, resor m m⁴.

Riktlinjerna omfattar extern representation, intern representation, tjänsteresor samt kontokort och egna utlägg.

3.5.1 Kommentarer

Riktlinjerna är nyligen reviderade och bedöms som tillräckliga.

3.6 Ekonomihandbok

Det finns en mängd dokument och rutinbeskrivningar framtagna av den karaktären som normalt bör ingå i en ekonomihandbok. Status, tillgänglighet och kännedom i organisationen kring dessa dokument är dock oklar. Vid flera av de intervjuer som genomförts har det framkommit en osäkerhet kring vilka aktuella styrdokument som finns inom olika områden.

³ Kommunfullmäktige 1995-10-12, § 94.

⁴ Kommunstyrelsen 2004-04-27, § 67.

3.6.1 Kommentarer

Kommunen har under en längre period haft ambitionen att ställa samman en ekonomihandbok. Arbetet har dock ännu ej slutförts. För att stärka den interna kontrollen bör en aktuell och samlad ekonomihandbok finnas tillgänglig på intranätet. Med fördel kan även riskanalyser, intern kontrollplaner och de löpande uppföljningar som sker under året läggas in och göras tillgängligt på motsvarande sätt.

4 Kommunstyrelsens och nämndernas arbete med intern kontrollplaner

4.1 Riskanalyser

En väsentlig del i arbetet med intern kontroll är att riskanalyser inom väsentliga områden sker kontinuerligt. Av ekonomikontorets anvisningar framgår att en väsentlig del i internkontrollarbetet är att analysera vilka risker som finns samt att vidta åtgärder för att eliminera dessa.

Av intervjuerna har framkommit att systematiskt arbete med riskanalyser förekommer i begränsad utsträckning. Vi har vid granskningen inte tagit del av några dokumenterade riskanalyser. Det finns exempel i de omvärldsanalyser (t ex för Socialnämnden) som sker i samband med budget och verksamhetsplanering på hur identifierade hot avses hanteras. Identifiering och värdering av risker relaterat till verksamhet och ekonomi uppges i övrigt ske löpande som en naturlig del av arbetet.

4.2 Kommunstyrelsen

4.2.1 Antagna intern kontrollplaner och redovisat resultat

För åren 2004 - 2006 har Kommunstyrelsen fastställt intern kontrollplan inom följande områden.

Kontrollområden	2006	2005	2004
Bensinkort	x		
Bilar	x		
Troman	x		
Lönerapportering	x		x
Anläggningstillgångar			x
Förtroendekänsliga poster			x

År 2006

Kommunstyrelsen fastställde i augusti 2006 en handlingsplan för intern kontroll av Kommunstyrelsens förvaltning 2006. Granskningen avrapporterades i december 2006.

Av redovisningen till Kommunstyrelsen framgår att kommunens regler kring bensinkort inte följs på ett tillfredsställande sätt. Felaktigheter vid redovisning av försäljningsresultat vid byte av kommunens bilar har uppmärksammats. Stickprovskontrollen av förtroendemannaarvoden (Troman) visade bl a på att utbetalning skett trots att personen inte varit närvarande. Korrigering har skett i samband med kontrollen.

Redovisningen noterades av Kommunstyrelsen.

År 2005

Under 2005 genomfördes enligt uppgift ingen uppföljning av den interna kontrollen enligt redovisningsföreskrifterna.

År 2004

Av ärendet till Kommunstyrelsen framgår att ekonomikontoret inte genomfört intern kontroll enligt redovisningsföreskrifterna. Istället har analys och åtgärder av de brister som framkommit vid revisorernas granskning under det senaste året genomförts. Bland de åtgärder som lyfts fram är bl a att nya redovisningsregler avseende anläggningstillgångar har utarbetats, förslag till reviderat attestreglemente har upprättats samt att rutinbeskrivning för elektronisk fakturahantering är under utarbetande. Av redovisningen framgår även att ekonomikontoret i syfte att stärka den interna kontrollen har övertagit granskningen av samtliga utanordningar i kommunen.

4.3 Socialnämnden

4.3.1 Antagna intern kontrollplaner och redovisat resultat

För åren 2004 - 2006 har Socialnämnden fastställt intern kontrollplan inom följande områden.

Kontrollområden	2006	2005	2004
Leverantörsfakturor	x	x	x
HVB-uppbokningar (institutioner)	x	x	x
Kundfakturor	x		x
Medelshantering	x	x	x
Privata medel	x	x	x
Personalkostnader	x	x	x
Moms	x	x	x
Upphandling/inköp	x	x	

Det är i stort sett samma kontrollområden som ingår för respektive år under perioden. En viss variation och utveckling av vilka kontroller som sker inom respektive område finns mellan åren.

År 2006

Socialnämnden godkände internkontrollplanen för året i februari 2006. Redovisning av genomfört kontrollarbete hade ännu inte skett vid tidpunkten för granskningen. Enligt planen skall genomförda aktiviteter sammanställas i samband med bokslut 2006.

År 2005

På grund av ett förbiseende fastställdes internkontrollplanen för året av nämnden först i december 2005.

Av redovisningen framgår att inga väsentliga brister har konstaterats. Föregående års brister avseende förmedlade medel har avsevärt förbättrats. Vissa avvikelser avseende livsmedelsinköp har anmälts till inköpsavdelningen.

Socialnämnden godkände redovisningen i augusti 2006 och överlämnade den till Kommunstyrelsen

År 2004

Socialnämnden antog internkontrollplan i maj 2004 och redovisning skedde i maj 2005. Vid årets granskning har inga väsentliga brister iakttagits med undantag för förmedlade medel inom familj och försörjning.

Socialnämnden godkände redovisningen och överlämnade den till Kommunstyrelsen.

4.4 Barn- och utbildningsnämnden

4.4.1 Antagna intern kontrollplaner och redovisat resultat

För åren 2004 - 2006 har Barn- och utbildningsnämnden fastställt intern kontrollplan inom följande områden.

Kontrollområden	2006	2005	2004
Fakturakontroll	x		x
Kontroll av placeringstider i förskolan	x		
Rutiner kring personalrapportering	x	x	
Kontanthantering		x	
Kontroll av studieintyg samt rätt till utökad tid för föräldralediga och arbetssökande		x	

Nämndens internkontrollplan omfattar endast ett fåtal områden. En viss variation i områden finns mellan åren.

År 2006

Av redovisningen av 2006 års intern kontrollplan framgår att brister identifierats i första hand kopplat till kontrollen av fakturor, fakturaunderlag och beställarkoder. Brister som uppmärksammats är avsaknad av deltagarförteckningar samt angivande av beställarkod.

Det framgår inte av redovisningen i vilken omfattning som stickprovskontroller har genomförts. Beträffande kontrollen kring personalrapportering (PS-självservice) så har den kontrollen skett genom samtal med ett antal assistenter på rektorsområdena.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade att notera rapporten samt ge förvaltningen i uppdrag att vidta åtgärder enligt granskningsrapporten.

År 2005

Nämnden fastställde internkontrollplan i februari och redovisning skedde i december 2005. Granskningen har skett vid sex skolor och en fritidsgård avseende kontanta medel och frånvarorapportering. Av redovisningen framgår att behov finns av att utarbeta regler och policys för hantering av kontanta medel samt genomföra utbildningsinsatser. Kontroll och rutiner för frånvarorapportering bör ses över.

År 2004

Nämnden fastställde internkontrollplan i februari 2004. Vid årets granskning har fakturor på åtta resultatenheter kontrollerats via ett slumpmässigt urval. I ärendet framgår att helhetsintrycket av årets kontroll är tillfredställande. Information kring ekonomi-administrativa rutiner, regler och policys, behöver dock upprepas och underhållas.

4.5 Kultur- och fritidsnämnden

4.5.1 Antagna intern kontrollplaner

För åren 2003 - 2006 har Kultur- och fritidsnämnden fastställt intern kontrollplan inom följande områden.

Kontrollområden	2006	2005	2004	2003
Kontanthantering vid bibliotek		x		
Lönerutiner			x	
Inventarieförteckningar				x

År 2006

Under 2006 har ingen internkontroll i enlighet med kommunens redovisningsföreskrifter skett.

År 2005

Nämnden beslutade i december 2004 att kontrollera rutiner kring kontanthantering. Redovisning skedde i december 2005. Vid granskningen framkom att förvaring av dagskassorna vid biblioteket i Trollbäcken inte var tillfyllest. I övrigt noterades inga anmärkningar.

År 2004

Kultur- och fritidsnämnden beslutade i mars 2004 att göra en internkontroll avseende rutinerna för lönerapportering. Kontrollen redovisades för nämnden i december 2004.

Vissa brister noterades. Nämnden beslutade att personal och ansvariga inom förvaltningens avdelningar informeras om resultatet och de regler som gäller.

4.6 Nämnden för arbetsmarknad och vuxnas lärande

För åren 2004 - 2006 har internkontroller avseende de ansvarsområden som under 2006 har legat under Nämnden för arbetsmarknad och vuxnas lärande skett inom följande områden.

Kontrollområden	2006	2005	2004
Inventarieförteckningar	x	x	

Under 2005 och 2006 har inventarieförteckningar vid ett antal enheter granskats. Av protokoll från granskningarna framgår att identifierade brister vid kontrollerna skall följas upp. Redovisning av genomförda kontroller har skett till Nämnden för arbetsmarknad och vuxnas lärande i april 2006.

4.7 Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Nämnden har inte fastställt någon internkontrollplan och inte heller genomfört någon uppföljning av den interna kontrollen i enlighet med kommunens anvisningar. Uppföljning av den interna kontrollen avseende miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen har ansetts ingå i den uppföljning som skett inom ramen för kommunstyrelseförvaltningen.

4.8 Kommentarer

Av granskningen framgår att för perioden 2004 – 2006 är det endast Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden som genomfört årliga internkontroller i enlighet med av Kommunfullmäktige fastställda redovisningsföreskrifter. Miljö- och byggnadsnämnden och Nämnden för arbetsmarknad och vuxnas lärande har inte antagit internkontrollplaner eller behandlat uppföljningar av den interna kontrollen på nämndssammanträden. Det förekommer även att redovisning av internkontrollplanerna inte har hunnit ske inför årsbokslutet enligt fastställd tidsplan. Det är även oklart i vad mån nämnderna årligen har skickat in genomförda internkontrollplaner till Kommunstyrelsen samt i vilken utsträckning inkomna planer har hanterats och bedömts av ekonomikontoret. Vi har inte kunnat se att någon uppföljning skett i Kommunstyrelsen av det samlade arbetet kring intern kontroll.

Enligt vår bedömning ligger det inom Kommunstyrelsens uppsiktsplikt att löpande följa nämndernas arbete med intern kontroll. Det är även rimligt att Kommunstyrelsen årligen förslagsvis i samband med årsredovisningen redovisar sin syn på det samlade kontrollsystemet i kommunen.

Nämndernas internkontrollplaner har under den period som granskningen avsett inte haft den bredd och inte fullt ut fångat upp de områden som exemplifieras i ekonomikontorets anvisningar (se bilaga 1). De områden som exemplifieras i anvisningarna är enligt vår bedömning relevanta och torde kunna tjäna som en miniminivå för de kontroller som bör genomföras inom ramen för ett antal år. Utöver denna miniminivå är det även väsentligt att nämnderna, såsom nämnts ovan, genomför årliga internkontroller med utgångspunkt i väsentlighets- och riskanalyser som tar fasta på nämndens specifika förhållanden.

Resultatet av tidigare revisionsgranskningar samt resultatet i de granskningar som genomförts av förvaltningarna visar på behovet av en kontinuerlig uppföljning och utveckling av den interna kontrollen.

Vi kan konstatera att omfattning i form av kontrollmål och urval samt kvaliteten på genomförda kontroller varierar mellan nämnderna. I några fall är vår bedömning att mer distinkta åtgärder kan föreslås samt att nämnderna vid konstaterade brister borde vara mer aktiva med att kräva återkoppling.

4.9 Sammanfattande bedömning

Nedan redovisas vår sammanfattande bedömning av kontrollsystemet med utgångspunkt i COSO-modellens fem begrepp.

Kontrollmiljö

Det arbete som pågått i kommunen de senaste åren med en utvecklad planerings- och uppföljningsprocess, organisationsförändringar, tydligare ansvarsgränser samt tydligare ledningsgrupp och chefsutveckling bidrar positivt enligt vår bedömning till en stärkt kontrollmiljö. Kommunen har successivt flyttat fram positionerna de senaste åren med avseende på den övergripande kontrollmiljön. Anvisningar för intern kontroll har upprättats, attestreglementet har reviderats och förtydliganden har skett av reglemente och anvisningar avseende arvoden och ersättningar till förtroendevalda. Det behöver dock framdeles säkerställas att dessa kontinuerligt uppdateras. Kontrollmiljön präglas enligt vår uppfattning även av en relativt stor självständighet för nämnderna att ansvara för innehåll och omfattning vid uppföljning och rapportering där Kommunstyrelsens roll mer är att sammanställa än att bedöma och värdera.

Riskanalyser

Vår uppfattning är att identifiering och värdering av risker sker löpande i verksamheterna som en naturlig del av arbetet. Det är dock svårt att i efterhand utläsa vilka bedömningar som legat till grund för exempelvis nämndernas arbete med internkontrollplaner eller löpande uppföljningar under året. Även om kommunen har utvecklade system för verksamhetsstyrning och uppföljning skulle det stärka den samlade interna kontrollen om riskanalyser kring de mest väsentliga riskerna och hoten sker mer systematiskt än för

närvarande. Dokumentationen kring nämndernas identifiering och värdering av de största hoten mot att nå målen för verksamhet och ekonomi kan utvecklas och ligga till grund för löpande rapportering och återkoppling. Det finns annars en risk för att den rapportering och uppföljning som sker till nämnden under året blir alltför generell och slentrianmässig istället för att fokusera på de områden som är mest verksamhetskritiska.

Kontrollaktiviteter

Inom många områden finns olika kontrollmoment inlagda i rutiner och processer. Internkontrollplanerna syftar bl a till att säkerställa relevansen i dessa kontroller. Syftet med internkontrollplanerna är även att göra efterhandskontroller inom områden där inbyggda kontroller är svåra att åstadkomma på ett effektivt sätt. Nämndernas arbete med internkontrollplaner behöver utvecklas för att bättre svara upp mot tidigare identifierade brister samt de risker som finns.

Information och kommunikation

Vi bedömer att informationen och kommunikationen kring gällande regelverk kan förbättras. Återrapporteringen till nämnder och Kommunstyrelsen med avseende på intern kontroll är dåligt utvecklad vilket medför risk för att relevant information inte förmedlas.

Övervakning/tillsyn

Vår bedömning är att Kommunstyrelsen genom ekonomikontoret bör agera mer aktivt i arbetet med intern kontroll för att säkerställa en bättre efterlevnad av redovisningsföreskrifter och tillämpningsanvisningar. Tydligare krav bör ställas på nämnderna att utveckla och årligen genomföra och återrapportera sitt arbete kring intern kontroll.

Granskningsområden enligt bilaga till ekonomikontorets anvisningar för arbetet med intern kontroll

Efterlevnad av god redovisningssed	x
In- och utrapportering till/från ekonomisystemet (t ex att kodplanen tillämpas korrekt)	
Beställningsrutiner (verksamhetsrelevans, behörighet och efterlevnad av ramavtal)	x
Hantering av leverantörsfakturor och attestrutiner	x
Intäktsredovisning	
Avstämningsrutiner	x
Hantering av kontantkassor	x
Inventarieredovisning	
Lönerapportering och personalredovisning	x
Förrådsrutiner	
Hantering och åtgång av stöldbegärlig förbrukningsmateriel, drivmedel mm	
Faktureringsrutiner med avseende på fullständighet, riktighet och betalningsvillkor	x
Inkassorutiner	
Betalkortsanvändning	x
Medelshantering (utomståendes)	x
Hantering och redovisning av bidrag	
Rekvisation av specialdestinerade statsbidrag och andra bidrag	
Delegationsordningar med avseende på tydlighet och efterlevnad	
Rutin- och systembeskrivningar (att de finns är aktuella och fullständiga)	
Anställdas kunskap om regler som är viktiga från internkontrollsynpunkt (t ex innebörd av gransknings- och beslutsattestering	

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Därutöver anges att det i internkontrollplanen bör finnas granskningsinslag som tar sikte på att förebygga eller upptäcka oegentligheter inom ett antal exemplifierade områden såsom, personliga inköp, obehörigt beslutsfattande, felaktiga föreningsbidrag, alla abonnenter/kunder får inte fakturor etc.